

Energiklagenemnda

Energiklagenemndas avgjørelse 7. november 2024

Sak: 2024/1436

Klagere: A & B

Klagemotpart: Elvia AS

Saken gjelder: *Saken gjelder klage over vedtak fattet av Reguleringsmyndigheten for energi («RME») datert 3. juli 2024 i uenighetssak mellom A og B og Elvia AS om installasjon av AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsmodul. I vedtaket slo RME fast at nettselskapet kunne installere en AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsmodul hos klagerne etter avregningsforskriften § 4-1. Energiklagenemnda opprettholdt RMEs vedtak.*

Energiklagenemndas medlemmer:

Nemndsmedlemmene Edna Grepperud, Tormod Anders Sletten og Morten Sundt.

1 Sakens bakgrunn

- (1) Reguleringsmyndigheten for energi (heretter «RME») fattet den 3. juli 2024 vedtak om at nettselskapet Elvia AS (heretter «nettselskapet» eller «Elvia») kan installere AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsmodul hos A og B (heretter «klagerne») etter forskrift om måling, avregning, fakturering av nettjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv. av 11. mars 1999 nr. 301 (avregningsforskriften) § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (2) Bakgrunnen for saken er at klagerne tidligere har levert legeattest til nettselskapet og ble på denne bakgrunn innvilget fritak fra installasjon av AMS-måler med kommunikasjonsenhet i sin bolig. Klagerne har også søkt om fritak fra installasjon av elektronisk måler uten kommunikasjonsenhet, på grunn av generering av spenningsstøy. Nettselskapet avslo søknaden. Klagerne ønsker å beholde gammel måler eller å få en elektronisk måler uten kommunikasjonsenhet, og uten spenningsstøy, og på vegne av sin mor og seg selv brakte A saken inn for RME som en uenighetssak den 17. mars 2024.
- (3) RME ba nettselskapet om opplysninger som kunne være relevante for behandlingen av saken i brev datert 25. mars 2024.
- (4) I brev datert 16. april 2024 svarte nettselskapet at de var pålagt å installere nye AMS-målere hos sine kunder, og at de som følge av innlevert legeerklæring hadde gitt klagerne mulighet til å få installert en elektronisk måler uten aktiv kommunikasjonsenhet.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

Ettersom klagerne ikke har gitt nettselskapet anledning til å bytte måleren har nettselskapet varslet at strømanlegget ville kunne bli stengt.

- (5) Klagerne leverte supplerende merknader gjennom e-poster datert 14. og 17. april 2024.
- (6) RME varslet partene om vedtak i klagesaken den 15. mai 2024. RMEs vurdering var at nettselskapet hadde rett til å kreve installasjon av AMS uten kommunikasjonsmodul i boligen til klagerne, jf. avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (7) Klagerne svarte på forhåndsvarselet 3. juni 2024. Klagerne viste til at de ikke ønsker å beholde sine gamle målere, men at de ønsker målere som ikke påfører dem helseplager.
- (8) RME fattet vedtak i saken den 3. juli 2024 med følgende konklusjon:
«Elvia AS kan etter forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 4-1 andre ledd bokstav b kreve installasjon av AMS uten kommunikasjonsmodul i boligen til [A] og [B].»
- (9) Vedtaket ble påklaget til Energiklagenemnda den 23. juli 2024. RME vurderte klagen, men konkluderte med at den ikke ga grunnlag for å endre eller oppheve vedtaket, jf. lov om behandlingssåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven) § 33. Klagen og sakens dokumenter ble oversendt Energiklagenemnda ved RMEs innstilling den 20. september 2024.
- (10) Klagerne og klagemotpart har i brev datert 23. september 2024 fått informasjon om saksgangen for Energiklagenemnda og frist til å inngi kommentarer til RMEs innstilling i saken eller andre merknader.
- (11) Energiklagenemnda avholdt nemndsmøte i saken den 7. november 2024.

2 Reguleringsmyndigheten for energis vedtak

- (12) I vedtaket datert 3. juli 2024 redegjør RME innledningsvis for sakens bakgrunn og gjengir klagerne anførsler. Det vises til at avregningsforskriften § 4-1 første ledd pålegger alle nettselskaper å installere AMS-målere i alle sine målepunkt, jf. § 4-1 første ledd. Videre er det åpnet for unntak fra AMS-måler med kommunikasjonsmodul dersom installasjonen er til vesentlig og dokumenterbar ulempe for sluttbruker, jf. § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (13) RME viser til at det følger av forarbeidene at «vesentlig og dokumenterbar ulempe» betyr ulempe i helsemessig forstand. Videre er det slått fast at helsemessig ulempe må dokumenteres med attest fra lege eller psykolog. Fritaket er videre oppfylt når kommunikasjonsmodulen er fjernet eller deaktivert. En kunde kan derfor ikke kreve å få beholde gammel måler.
- (14) RME har videre gjennomgått dommen som kunden viser til fra Borgarting lagmannsrett av 3. november 2022. RME finner ikke grunnlag for kundens påstand om at dommen gir kunder med legeattest for helseproblemer knyttet til «skitten strøm», omtalt i dommen som spenningsvariasjoner, rett på å beholde gammel måler. RME peker på at lagmannsretten viser til at § 4-1 annet ledd bokstav b oppstiller to vilkår for å få fritak fra AMS, nemlig at det foreligger en «vesentlig [...] ulempe», og at ulempen skyldes «installasjonen». For å dokumentere at det foreligger en vesentlig ulempe, må kunden kunne fremvise en attest eller erklæring på helsemessig ulempe fra lege eller psykolog. Videre pekes det på at lagmannsretten uttaler at i tilfellene hvor unntaksbestemmelsen

kommer til anvendelse, slipper ikke kunden å ha strømmåler. RME vurderer at dommen viser at nettselskapet kan ivareta kundens rett til fritak fra AMS gjennom å installere en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul. RME fremhever at lagmannsretten i vurderingen av den konkrete saken konkluderte med at det ikke var grunnlag for å gi fritak fra AMS med kommunikasjonsmodul. RME kan ikke se at dommen gir grunnlag for å endre praksis knyttet til § 4-1 annet ledd bokstav b. Kunder som får fritak, kan etter RMEs vurdering derfor ikke kreve tiltak utover å få installert AMS-måler uten kommunikasjonsmodul.

3 Klagernes anførsler

3.1 Klagernes anførsler

- (15) Klagerne har i det vesentlige anført:
- (16) Klagerne har et todelt grunnlag. Klagerne gjør gjeldende at deres personlige situasjon kvalifiserer for fritak etter avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b. Videre anfører klagerne at vedtaket bygger på gal rettsanvendelse og at de oppfyller vilkårene for fritak slik disse fremgår av Borgarting lagmannsretts rettskraftige dom fra 3. november 2022, LB-2021-136295.
- (17) Klagerne viser til at RME kun har foretatt en vurdering etter energiloven med tilhørende forskrifter og at RME dermed bygger på uriktig regelverk. Det pekes på at gal rettsanvendelse i seg selv gir grunnlag for opphevelse av vedtaket. Det vises til at saken gjelder vesentlig, potensielt livstruende helse spørsmål som er dokumentert i henhold til helsesektorens normale krav og krav stilt i den nevnte lagmannsrettsdommen. Etter klagernes syn unndrar RME seg fra å gjøre en realitetsvurdering opp mot helse, men overstyrer i praksis både helsefaglige og klagerens egne vurderinger og erfaringer. Klagerne viser til at RME verken har mandat for eller kvalifikasjoner for å overstyre helsesiden på denne måten.
- (18) Etter klagernes syn er problemstillingen om nettselskapet kan kreve å installere en strømmåler som produserer skitten strøm, når klagerne har dokumentert at det påfører dem helseplager som gir rett til fritak etter avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b. Saken gjelder således ikke krav om å få beholde gammel, analog måler, selv om det er en foretrukket løsning siden disse ikke inneholder svitsjede strømforsyninger, men gjelder et krav om at eventuell installasjon av ny strømmåler må skje med en måler som ikke produserer skitten strøm som gir klagerne helseplager, eventuelt at nettselskapet oppnår dette med andre innretninger. Klagerne bestrider ikke at nettselskapet har lovlig adgang til å bestemme hva slags utstyr som skal installeres hos kunden, men etter klagernes syn kan ikke nettselskapet kreve å installere utstyr som gir kunden helseplager i strid med retten til fritak etter avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b, som jo har til formål, slik den er tolket i praksis, å beskytte mot helseplager fra elektromagnetiske felt.
- (19) Klagerne viser til at den manglede plikten til installasjon i tilfelle som omfattes av bokstav b, i praksis er tolket som rett til fritak for sluttbruker fra installasjon av AMS-funksjonalitet, herunder mikrobølget trådløs kommunikasjon, som er den tekniske standardløsningen som muliggjør AMS-funksjonaliteten. At adgang til slikt fritak i sin tid ble tatt inn etter NVEs møte med FELO, Foreningen for el-overfølsomme som er medlem av Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), viser etter klagernes syn at det var helsevirkninger fra den mikrobølgede (trådløse) kommunikasjonen, ikke selve AMS-

funksjonen (dvs. styrings- og rapporteringsfunksjonen), som var begrunnelsen for fritaket.

- (20) Klagerne viser til at de biologisk-medisinske sidene ved slik radiofrekvent, pulset signalering, og at enkelte er spesielt plaget av akutte helsemessige reaksjoner fra slikt – hva enten slik pulsing spres fra en antenne, eller spres ut fra strømmettet som et utilsiktet «biprodukt» fra måleren (typisk fra digitale strømforsyninger), er omfattende dokumentert. Klagerne hevder at det er uomtvistet at relativt høyfrekvent pulset stråling («skitten strøm»/ledningsbundet spenningsstøy) skapes i det elektriske feltet rundt strømførende ledninger fra mye moderne elektronikk, og at dette også gjelder nye strømmålere selv om mikrobølgesenderne i målerne fjernes/stenges. Ifølge klagerne er det omfattende dokumentert tidligere i saken at slike pulsede felt gir biofysisk påvirkning, enten de kommer fra radioantennener eller fra ledningsnett.
- (21) Klagerne opplyser å ha helseplager som følge av skitten strøm. Det pekes på at dette er helseplager som i dagligtale omtales som el-overfølsomhet. Helseplagene er dokumentert ved fremlagt legeattester og egenerklæringer. Klagerne mener derfor å ha krav på fritak fra strømmåler som produserer skitten strøm i boligen etter avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b, og ikke bare fra AMS-funksjonen og dens sender(e).
- (22) Klagerne mener at RME har vurdert deres krav om fritak på sviktende grunnlag. I vedtakets punkt 5 angir RME sakens hovedproblemstilling som et spørsmål om nettselskapet kan installere en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul hos klagerne. Klagerne mener at RME her benytter feil og forvirrende terminologi: NVE og Justervesenet har tidligere slått fast at en «AMS-måler» uten AMS-funksjonalitet ikke er en «AMS-måler». Det finnes folgelig ikke noe slikt som en «AMS-måler uten AMS» eller «AMS-måler uten kommunikasjon». Det pekes på at klagerne allerede har fått innvilget fritak fra AMS.
- (23) Klagerne legger til at det fremstår som urimelig at en stor og mektig aktør som nettselskapet med monopol gjennom områdekonsesjon, skal påtvinge kunder en løsning som gir negative helsevirkninger. Det pekes på at strøm er et nødvendighetsgode i en moderne husholdning, og kundene kan ikke selv fjerne helseplagene uten å miste strømmen. Eventuelt må kundene dekke omfattende kostnader til installasjon av filtre eller lignende med usikkert utfall. Klagerne peker på at nettselskapene ved krav til utstyrets design kunne ha ivaretatt sitt samfunnsansvar bedre. Nettselskapet kunne ifølge klagerne brukt ganske ubetydelige beløp per måler på å fjerne skitten strøm og dermed ha styrket vernet mot helseplager hos de anslagsvis 5 prosent av befolkningen med akutte helseplager fra menneskeskapte elektromagnetiske felt, så vel som mot langtidsvirkninger i befolkningen generelt. Klagerne påpeker at NVE, som statlig aktør og pådriver av måler-utrulling, skulle ha fulgt Grunnlovens føre-var-bestemmelser og sørget for at disse ble ivaretatt ved spesifikasjonen av krav til målerne. Klagerne mener NVE åpenbart ikke har gjort dette, alternativt at NVE har antatt at DSAs anbefalte grenseverdier, som kun legger inn en standardmargin med henhold til gjennomsnittlig energiintensitet for å sikre mot oppvarmingsskader, skulle være tilstrekkelig. I sistnevnte tilfelle måtte helsegrunner for fritak ifølge klagerne kun basere seg på angst og være uten fysisk/fysiologisk grunnlag – noe så vel erfaringen som den omfattende forskningsdokumentasjonen som har fulgt saken viser er feil.
- (24) I klagen vises til en juridisk redegjørelse fra advokat Hugo Matre, som konkluderer med at klagerne har rett til fritak for skitten strøm dersom vilkårene Borgarting lagmannsrett

oppstiller for fritak er oppfylt. Det vises til at vilkårene i klagerne tilfelle er oppfylt gjennom innsendt legeattester og egenerklæringer.

- (25) I tillegg vises det til en faglig redegjørelse for kunnskapsgrunnlaget om helsevirkninger og -skader fra skitten strøm.

3.2 Klagemotpartens anførsler

- (26) Klagemotparten har ikke inngitt anførsler.

4 Energiklagenemndas vurdering

- (27) Saken gjelder A og Bs klage over vedtak fattet av RME den 3. juli 2024. Sakens hovedspørsmål er om klagerne kan motsette seg installering av AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsmodul i klagerne bolig.
- (28) Energiklagenemnda viser til at RMEs myndighet til å avgjøre uenighet om vilkår for tilknytning til og bruk av nettet er begrenset til uenighet med grunnlag i energiregelverket. Nemnda viser til nærmere redegjørelse for dette i tidligere avgjørelser. Nemnda behandler klager over enkeltvedtak truffet av RME med hjemmel i energiloven og naturgassloven, jf. forskrift 24. oktober 2019 nr. 1420 om Energiklagenemnda § 1.
- (29) Det følger av avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b at nettselskapene er pliktig å installere AMS (avansert måle- og styringssystem) i hvert målepunkt, med mindre installasjonen er til «vesentlig og dokumenterbar ulempe» for sluttbruker. Nemnda viser videre til at nettselskapet har plikt til å gi fritak dersom vilkåret «vesentlig eller dokumenterbar ulempe» er oppfylt. Dette fritaket gjelder etter ordlyden kun nettselskapets plikt til å «sørge for at AMS er installert i hvert enkelt målepunkt». Rekkevidden av fritaket etter § 4-1 andre ledd bokstav b innebærer etter nemndas syn et fritak fra kommunikasjonsmodulen i AMS-målere. En deaktivering av denne medfører at måleren verken kan sende eller motta signaler. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for å frita fra installasjon av målere uten kommunikasjonsenhet (AMS). Dette gjelder generelt, uavhengig av målerens øvrige kvaliteter. I denne saken krever klagerne rett til å få installert en måler som i tillegg til å være uten aktiv kommunikasjonsmodul også hindrer det klagerne betegner som ledningsbundet spenningsstøy (skitten strøm).
- (30) I forvaltningen har regelen blitt praktisert slik at det må foreligge helsemessig ulempe dokumentert ved attest fra lege eller psykolog, jf. Energiklagenemndas avgjørelse i sak 2021/1991. Unntaksregelen ble utformet for å ta hensyn til tilbakemeldinger under høringsprosessen om at kravet til installering av AMS-måler opplevdes som belastende for enkelte. Formålet var å etablere en sikkerhetsmekanisme for personer som opplevde det som svært belastende å få en AMS-måler med aktiv kommunikasjonsmodul installert i egen bolig, jf. NVE høringsdokument 1/2011 kapittel 3.10. I denne saken har klagerne fremlagt legeerklæring m.m. som dokumentasjon på at installasjon av AMS-måler fører til «vesentlig og dokumenterbar ulempe». Det er ikke omtvistet at klagerne oppfyller vilkårene for unntak i avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (31) Nemnda har i en rekke saker fremhevet at det er opp til hvert enkelt nettselskap å bestemme om kunder med innvilget fritak fra AMS-måler, skal beholde den gamle strømmåleren eller om strømmåleren skal skiftes ut til en digital strømmåler uten sender, jf. avregningsforskriften § 3-1. Nemnda er følgelig enig med RME i at avregningsforskriften § 4-1 ikke er til hinder for at nettselskapene bytter målere, all den

tid installasjonen gjelder måler uten aktiv kommunikasjonsmodul. Etter Energiklagenemndas syn har ikke klagerne etter avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b krav på å få installert en annen måler enn en AMS-måler med fjernet eller deaktivert kommunikasjonsenhet.

- (32) Klagerne har vedlagt et notat forfattet av advokat Hugo Matre adressert til en gruppe med navn «Aksjonen vi tar AMS-målerne for retten». Det hevdes i notatet at både formålet med fritaksregelen og hensynet til harmoni og konsekvens i regelverket, tilsier at fritaket også er anvendelig for el-overfølsomme som reagerer på skitten strøm. Det pekes i denne forbindelse til Borgarting lagmannsretts avgjørelse den 3. november 2022 LB-2021-13629.
- (33) Energiklagenemnda viser til at regelen om fritak helt siden den ble opprettet har vært ment som en snever unntaksregel som skulle hensynta de som i dagligtale anses som «el-overfølsomme». Nemnda kan ikke se at lagmannsrettens domsbegrunnelse kan tas til inntekt for en utvidelse av unntaksregelen i avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b, slik den har vært praktisert til nå. Både før og etter dommen fra Borgarting lagmannsrett har nettselskapene gitt fritak til personer som har vært ansett å oppfylle kravene for fritak, jf. § 4-1 annet ledd bokstav b. Det har vært vanlig praksis å installere AMS-måler uten kommunikasjonsmodul eller med deaktivert kommunikasjonsmodul hos disse kundene. Nemnda ser ikke noe grunnlag for å tolke Borgarting lagmannsretts avgjørelse dithen at fritaksregelen skulle utvides slik at nettselskapene ikke lenger kunne tilby AMS-måler uten kommunikasjonsmodul til de kunder som har fått fritak fra AMS. Energiklagenemnda viser til tidligere avgjørelser hvor de samme spørsmålene er vurdert.
- (34) Etter gjeldende regelverk står nettselskapet fritt til å velge måler innenfor rammene av myndighetsbestemte krav, enten det gjelder type AMS-måler i ordinære saker eller type måler i de tilfellene hvor det er innvilget fritak fra plikten til å installere AMS. Nemnda vil peke på at nettselskapene er strengt regulerte monopoler. Disse har plikt til å sørge for at måling og avregning av strømforbruk foregår korrekt, slik at sluttbruker blir belastet for riktig forbruk og nettkostnad. Slik vil også de øvrige sluttbrukerne få korrekt belastning gjennom nettariffen. Innenfor disse rammene har nettselskapene på enkelte områder handlingsrom til å selv vurdere hva som er de mest hensiktsmessige tekniske løsningene.
- (35) Klagerne har ikke et krav etter forskriften om å få installert en ny måler tilsvarende den gamle eller en annen type måler som ikke er en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul. Nemnda kan heller ikke se at bestemmelsen om fritak fra AMS innebærer at nettselskapet, etter å ha fjernet eller deaktivert kommunikasjonsmodulen fra en AMS-måler, er pliktig til å gjennomføre ytterligere tiltak som skjerming eller filter.

5 Vedtak

(36) Energiklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

1. **Klagen tas ikke til følge.**
2. **Reguleringsmyndigheten for energis vedtak 202405734-9 av 3. juli 2024 stadfestes.**

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Trondheim, 7. november 2024

Edna Grepperud

Nemndsmedlem

Tormod Anders Sletten

Nemndsmedlem

Morten Sundt

Nemndsmedlem

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur